

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО"

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АГРАРНЕ ПРАВО”**

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АГРАРНЕ ПРАВО”**

(відповідно до вимог ECTS)

для студентів V курсу

**Харків
2012**

Методичні рекомендації для індивідуальної роботи студентів з навчальної дисципліни “Аграрне право” (відповідно до вимог ECTS) для студентів V курсу / уклад.: В.Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 22 с.

**Укладачі: В.Ю. Уркевич,
В.М. Корнієнко**

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 7 від 06.01.2012 р.)*

1. ВСТУП

Індивідуальна робота студентів є невід'ємною частиною навчальної дисципліни “Аграрне право” та запроваджена відповідно до вимог організації навчального процесу в кредитно-модульній системі.

Завдання індивідуальної роботи полягає у поглибленні власних уявлень про окремі теоретичні аспекти аграрного права, його поняття, предмет, метод і систему, принципи аграрного права, суб'єктів та об'єкти аграрних правовідносин, правосуб'єктність сільськогосподарських товаровиробників, основні аграрно-правові інститути й закономірності їх розвитку.

Виконання індивідуальної роботи дає можливість закріпити та покращити теоретичні знання, набуті в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати наукову літературу, отримати навички дослідницької роботи.

Індивідуальна робота виконується студентами самостійно у позааудиторний час.

2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців”, затвердженого наказом ректора від 27 травня 2006 р. № 68-а, індивідуальна робота студентів з аграрного права включає до себе:

- анутовання вивчення додаткової літератури, складання бібліографічних описів тощо;
- узагальнення судової практики;
- письмове есе за вузькоспеціальною проблемою тематики;
- складання термінологічних словників;
- написання рефератів, курсових робіт, наукових доповідей, наукових статей, тез наукових доповідей;
- складання тематичних кросвордів;
- розробка схем, таблиць.

Вибір студентом видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та узгодженням із викладачем на початку навчального року (семестру). Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи здійснює керівник, яким може виступати викладач, закріплений кафедрою за академічною студентською навчальною групою, або викладач, який забезпечує викладання курсу лекцій (у випадку підготовки курсової роботи, наукової доповіді, наукової статті, тез наукової доповіді). При виникненні певних питань студентам рекомендується звертатися за консультаціями до викладача з метою отримання необхідних роз’яснень щодо організації та виконання індивідуальної роботи.

За результатами виконання індивідуальних робіт різних видів сумарно можна отримати до 14-ти балів.

Індивідуальна робота надається для перевірки та оцінки за 15 днів до початку екзаменаційної сесії. У разі надання інди-

відуальної роботи після зазначеного терміну, студент отримує за її виконання половину від встановленої кількості балів для кожного виду робіт.

Навчальна діяльність студентів, які виконують курсові або науково-дослідні роботи з аграрного права як члени студентського наукового гуртка кафедри, за результатами захисту курсових робіт та виконання науково-дослідних завдань може зараховуватися як індивідуальна робота.

За рішенням викладача основні результати індивідуальної роботи можуть бути обговорені під час практичних занять.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Модуль I (поточне тестування)			Модуль II (індивідуальна робота)	Підсумковий іспит	Сума
ЗМ* 1	ЗМ 2	ЗМ 3	14	50	100
12	12	12			

* ЗМ – змістовий модуль

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Анотування вивчення додаткової літератури, складання бібліографічних описів – полягає у складанні студентом анотацій опрацьованої ним аграрно-правової літератури та є самостійною формою індивідуальної роботи, яка потребує відповідного ґрунтового аналізу пропонованої літератури. Анотація додаткової літератури має містити коротку характеристику публікації, викладення її основних положень. В анотації висвітлюється сутність публікації, дається стисла характеристика змісту книги, статті, інших матеріалів із формуванням власних узагальнень та оцінок щодо предмета дослідження анотованого джерела. Вона повинна містити висновки щодо практичної або теоретичної значущості анотованого джерела й має бути написана від руки.

Для анотування пропонуються наступні наукові джерела з аграрного права.

Аграрне законодавство України: проблеми ефективності: моногр. / за ред. В.І. Семчика. – К.: ІДП НАН України, 1998. – 245 с.

Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: моногр. / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. – Х.: ФІНН, 2010. – 180 с.

Багай Н.О. Розвиток науки аграрного права України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Н.О. Багай. – Л.: Львів. нац. ун-т, 2002. – 243 с.

Быстров Г.Е. Вопросы теории аграрного права и методики его преподавания в юридических вузах России / Г.Е. Быстров // Гос-во и право. – 1998. – № 11. – С. 58-71.

Быстров Г.Е. Проблемы правового регулирования аграрных отношений на современном этапе / Г.Е. Быстров. – М.: Всесоюз. юрид. заоч. ин-т, 1990. – 32 с.

Ващишин М. Юридичні ознаки фермерського господарства / М. Ващишин // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. юрид. – Л.: Львів. Нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. – Вип. 53. – С. 263-269.

Ващишин М. Юридичні факти в аграрних правовідносинах / М. Ващишин // Пробл. державотворення та захисту прав людини в Україні: матер. XII регіон. наук.-практ. конф. 9-10 лют. 2006 р. – Л.: Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту, 2006. – С. 274-276.

Ващишин М.Я. Земельні правовідносини у селянських (фермерських) господарствах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / М.Я. Ващишин. – Л.: Львів. держ. ун-т, 2000. – 20 с.

Гаецька-Колотило Я.З. Організаційно-правові форми сільськогосподарської кооперації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Я.З. Гаецька-Колотило. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2003. – 22 с.

Гафурова О.В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів / О.В. Гафурова. – К.: Изд-во МАУП, 2006. – 200 с.

Гафурова О. Сільськогосподарська діяльність (сільськогосподарське виробництво) як об'єкт аграрних правовідносин // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 4. – С. 56-59.

Глотова О.В. Правове регулювання угод із земельними ділянками в Україні: моногр. / О.В. Глотова. – О.: Фенікс, 2008. – 256 с.

Гуревський В.К. Право приватної власності громадян України на землі сільськогосподарського призначення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В.К. Гуревський. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 1999. – 17 с.

Долинська М.С. Фермерські господарства України: землекористування, порядок створення, діяльність та припинення діяльності / М.С. Долинська. – Сер. "Юрид. радник". – Х.: Страйд, 2005. – 264 с.

Жушман В.П. Правове регулювання майнових аспектів діяльності фермерських господарств за новим законодавством України : окремі проблеми / В.П. Жушман // Право України. – 2004. – № 6. – С. 46-50.

Єрмоленко В.М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: моногр. / В.М. Єрмоленко. – К.: Магістр – XXI ст., 2005. – 304 с.

Єрмоленко В.М. Сучасні джерела та форми аграрного права / В.М. Єрмоленко // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. – 2011. – № 165. – Ч. 2. – С. 77-83.

Єрмоленко В.М. Теоретичні проблеми аграрних майнових правовідносин: моногр. / В.М. Єрмоленко. – К.: Магістр-XXI ст., 2008. – 188 с.

Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: навч. посіб. / за ред. Н.І. Титової. – Л.: ПАІС, 2005. – 368 с.

Коваленко Т.О. Правові аспекти реструктуризації недержавних сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Т.О. Коваленко. – К.: Київ. нац. ун-т, 2002. – 22 с.

Корнієнко Г.С. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників: правове регулювання: моногр. / Г.С. Корнієнко. – Х.: СПД-ФЛ Чальцев О.В., 2007. – 136 с.

Корнієнко Г.С. Особливості договорів з матеріально-технічного забезпечення АПК / Г.С. Корнієнко // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 102. – С. 110-118.

Корнієнко Г.С. Обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи як одна із форм матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників в сучасних умовах // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Сер. “Право”. – К., 2011. – Вип. 167. – Ч. 1. – С. 121-128

Кулинич П.Ф. Науково-практичний коментар до Указу Президента України “Про невідкладні заходи щодо реформування аграрного сектора економіки” від 03.12.1999 р. / П.Ф. Кулинич // Предпринимательство, хоз-во и право. – 2000. – № 2. – С. 17-26.

Кулинич П.Ф. Новий Земельний кодекс України та перспективи розвитку фермерських господарств / П.Ф. Кулинич // Держ. буд-во та місцеве самоврядування. – 2002. – № 3. – С. 105-112.

Кулинич П.Ф. Правова модель реструктуризації колективних сільськогосподарських підприємств / П.Ф. Кулинич // Правова держава: Щоріч. наук. пр. ІДП НАН України. – Вип. 19. – К., 1999. – С. 309-323.

Курило В. До питання розмежування предметів аграрного та адміністративного права / В. Курило // Юрид. Україна. – 2004. – № 5. – С. 45-48.

Курман Т.В. Правовое обеспечение хозяйственной деятельности государственных специализированных сельскохозяйственных предприятий: моногр. / Т.В. Курман. – Х.: СПД-ФЛ Чальцев А. В., 2007. – С. 44-49.

Курман Т.В. Щодо поняття та ознак продовольчої безпеки / Т.В. Курман // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Сер. “Право”. – Ч. I. – К.: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, 2011. – Вип. 165. – Ч. I. – С. 121-128.

Курман Т.В. Правові засоби підвищення ефективності господарської діяльності аграрних товаровиробників: теоретично-правові аспекти / Т.В. Курман // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 102. – С. 119-125.

Мартинович О.М. Законодавча регламентація трудових відносин членів фермерських господарств / О.М. Мартинович // Бюл. Мін-ва юстиції України. – 2010. – № 9. – С.141-147.

Марченко С.І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні: моногр. / С.І. Марченко. – К.: Обрій, 2010. – 199 с.

Мірошниченко А.М. Правові проблеми оформлення прав на земельні ділянки в Україні / А.М. Мірошниченко // Юрид. науки. – К.: Вісн. київ. нац. ун-ту, 2000. – Вип. 40. – С. 35-42.

Науково-практичний коментар до Закону України “Про особисте селянське господарство” / За ред. В.В. Носіка. – К.: Кондор, 2004. – 252 с.

Носік В. Щодо правової природи земельної частки (паю) / В. Носік, Т. Коваленко // Право України. – 2000. – № 3. – С. 48-53.

Носік В.В. Проблеми правового забезпечення розвитку сільського туризму в Україні / В.В. Носік, Т.О. Коваленко // Бюл. Мін-ва юстиції України. – 2008. – № 3. – С. 37-46.

Організаційно-правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні: моногр. / за ред. В. І. Семчика. – К.: Юрид. думка, 2005. – 264 с.

Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні: моногр. / за ред. В.І. Семчика. – К.: ІДП НАН України, 2003. – 280 с.

Погрібний О.О. Селянські господарства і оренда: організаційно-правові питання / О.О. Погрібний. – К.: Урожай, 1992. – 192 с.

Проблеми права власності та господарювання у сільському господарстві: моногр. / за ред. В.І. Семчика. – К.: ІДП НАН України, 2001. – 216 с.

Похиленко І.С. Правовий режим майна фермерського господарства / І.С. Похиленко // Бюл. Мін-ва юстиції України. – 2011. – № 3. – С. 55-60.

Аграрне право України: проблеми становлення і розвитку / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка // Акад. юрид. думка. – К.: Ін Юре, 1998. – С. 444-452.

Семчик В.І. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання: моногр. / В.І. Семчик. – К.: Юрид. думка, 2008. – 252 с.

Семчик В.І. Організаційно-правові засади діяльності сільськогосподарської кооперації / В.І. Семчик // Правова держава: Щоріч. наук. пр. – Вип. 9. – К.: Ін Юре, 1998. – С. 208-214.

Станіславський В.П. Правове регулювання насінницької діяльності в Україні: моногр. / В.П. Станіславський. – Х.: Право, 2006. – 160 с.

Статівка А.Н. Договори в агропромисловому комплексі України в умовах ринку / А.Н. Статівка. – Х.: Право, 1997. – 240 с.

Статівка А. Про аграрне законодавство України і проблеми його удосконалення в сучасних умовах / А. Статівка // Підприємництво, госп-во і право. – 2001. – № 7. – С. 7-9.

Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні: моногр. / А.М. Статівка. – Х.: Право, 2007. – 208 с.

Статівка А. Про проект Закону України “Про сільське господарство України” / А. Статівка, В. Уркевич // Підприємництво, госп-во і право. – 2011. – № 8. – С. 104-110.

Титова Н.И. Продовольственная проблема: земля, труд (правовые аспекты) / Н.И. Титова. – Л.: Вища шк., 1989. – 184 с.

Титова Н.І. До проблеми спеціалізації та забезпечення прав селян як громадян України / Н.І. Титова // Стан та перспективи розвитку аграрного права: матер. міжнар. наук.-теор. конф., присвяченій 80-річчю В.З. Янчука (Київ, 26-27 трав. 2005 р.) / за ред. В.М. Єрмоленка, В.І. Курила. – К.: Магістр – XXI ст., 2005. – С. 115-117.

Титова Н.І. Фермер і закон / Н.І. Титова. – Л.: [б.в.], 1996. – 126 с.

Уркевич В. Окремі правові питання створення фермерських господарств / В. Уркевич, О. Браніцький // Підприємництво, госп-во і право. – 2011. – № 3. – С. 160-162.

Уркевич В.Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: моногр. / В.Ю. Уркевич. – Х.: Одиссей, 2004. – 120 с.

Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: моногр. / В.Ю. Уркевич. – Х.: Харків юрид., 2007. – 496 с.

Уркевич В.Ю. Розвиток законодавства України про особисті селянські господарства / В.Ю. Уркевич // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. – Вип. 115. – С. 77-83.

Федорович В.І. Правове регулювання створення, реорганізації і ліквідації сільськогосподарських кооперативів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В.І. Федорович. – Л.: Львів. держ. ун-т, 1998. – 18 с.

Філюк О.С. Особливості правовідносин у сфері захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників / О.С. Філюк // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. – 2011. – № 165. – Ч. 2. – С. 119-125.

Чабаненко М.М. Методи правового регулювання аграрних відносин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / М.М. Чабаненко. – Х., 2005. – 204 с.

Правова система України: історія, стан та перспективи. У 5 т. / Ю.С. Шемшученко, В.І. Семчик, А.П. Гетьман та ін. – Х.: Право, 2008. – Т. 4. – Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права. – 479 с.

Шульга М.В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях / М.В. Шульга. – Х.: Консум, 1998. – 224 с.

Фермерське господарство: правові засади створення, функціонування та припинення: навч.-практ. посіб. / за заг. ред. М.В. Шульги. – Х.: Одіссей, 2004. – 464 с.

Шульга М.В., Уркевич В.Ю. Правові аспекти фермерського землевикористання / М.В. Шульга, В.Ю. Уркевич // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2004. – Вип. 65. – С. 112-119.

Янчук В. Аграрно-господарче право – навчальна дисципліна / В. Янчук // Право України. – 2000. – № 2. – С. 38-42.

Можливе анутовання й інших джерел з аграрного права за погодженням із викладачем.

Анотуванню підлягає не менше 20 с. із наукового джерела (розділ, підрозділ монографії) або ж не менше як дві наукові статті з проблематики аграрного права. При анотуванні наукових статей разом з анотацією надається ксерокопія статті.

За виконання усіх вимог щодо анотування додаткової літератури студент отримує від 4-х до 7-ми балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного оформлення анотацій, неповного розкриття у них змісту анотованого джерела або ж анутовання додаткової літератури в обсязі, меншому рекомендованого.

Бібліографічний опис наукової літератури складається відповідно до теми (декількох тем) з навчальної дисципліни “Аграрне право” та має відповідати ДСТУ 7.1:2006. Теми, по яких складаються бібліографічні описи наукової літератури, погоджуються студентом з викладачем.

Бібліографічний опис має бути написаний від руки і містити не менше 30-ти наукових джерел.

За виконання усіх вимог щодо складання бібліографічних описів наукової літератури студент отримує від 4-х до 7-ми балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного їх оформлення, неповного врахування вимог до їх оформлення.

Узагальнення судової практики – здійснюється з метою вивчення правових позицій судів щодо застосування аграрного законодавства й розробки пропозицій з його удосконалення та проводиться за певною категорією справ. Наприклад, спори щодо виконання договірних зобов'язань за участю сільськогоспо-

дарських товаровиробників, виділення земельних ділянок при створенні фермерських господарств; спадкові спори за участю членів фермерських господарств та інших сільськогосподарських підприємств; справи про банкрутство сільськогосподарських підприємств та ін., що розглядалися судами загальної, господарської й адміністративної юрисдикції. Тематика узагальнення судової практики погоджується студентом з викладачем та виконується за матеріалами опублікованої судової практики.

За результатами узагальнення судової практики складається звіт, де зазначаються: тематика проведеного узагальнення, кількість опрацьованих судових справ, їх загальні та відмінні риси, вказуються особливості застосування аграрного законодавства у конкретних справах, робиться висновок за результатами узагальнення, наводяться пропозиції з удосконалення аграрного законодавства, який може бути написаний від руки або ж виконаний на комп'ютері.

За виконання усіх зазначених вище вимог студент отримує від 3-х до 5-ти балів. Кількість їх може зменшуватися у разі неохайного оформлення звіту або ж неякісного проведення узагальнення.

Письмове есе за вузькоспеціальною проблемою аграрного права – виконується з метою поглибленого вивчення окремих аграрно-правових проблем, виражає індивідуальні уявлення автора про аграрно-правові явища і має філософське спрямування.

Тема есе погоджується з викладачем.

Орієнтовний перелік тем

1. Проблеми розвитку науки аграрного права.
2. Розвиток предмета аграрного права.
3. Перспективи систематизації аграрного законодавства України.
4. Нові види аграрних правовідносин.
5. Правові проблеми гарантування продовольчої безпеки України.
6. Розвиток та сучасний стан окремих аграрно-правових інститутів.

Обсяг письмового есе має становити не менше 10 с формату А4; має бути написане від руки. При його підготовці використовується не менше як 5 наукових джерел з аграрного права.

При дотриманні усіх зазначених вимог студент отримує від 4-х до 7-ми балів, кількість яких зменшується у разі неохайного оформлення та неповного виконання вимог, зокрема стосовно обсягу та кількості використаних джерел.

Складання термінологічних словників. **Термінологічний словник** – словник термінів та визначень, який має містити тлумачення термінів з аграрного права. Складання термінологічних словників здійснюється студентом за однією або кількома темами з аграрного права за погодженням з викладачем.

Орієнтовний перелік тем

1. Предмет і система аграрного права.
2. Джерела аграрного права.
3. Суб'єкти аграрного права.
4. Державно-правове регулювання сільського господарства.
5. Правове становище сільськогосподарських кооперативів.
6. Правове становище фермерських господарств.
7. Правове становище державного (комунального) сільськогосподарського підприємства.
8. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
9. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності аграрними товаровиробниками.
10. Правове регулювання використання майна сільськогосподарськими підприємствами.
11. Правове регулювання здійснення аграрними товаровиробниками окремих видів сільськогосподарської діяльності.

До термінологічного словника можна включати як законодавчо визначені терміни, так і терміни, запропоновані в аграрно-правовій доктрині. Їх має бути не менше 15-ти – за відповідною темою. Словник має бути написаний від руки.

При дотриманні усіх вимог щодо його складання студент отримує до 4-х балів, кількість їх може зменшуватися у разі неохайного оформлення словника та неповного врахування вимог щодо його виконання, складання термінологічного словника з меншою від рекомендованої кількістю термінів.

Написання курсових робіт, рефератів, наукових статей, тез наукових доповідей. Курсові роботи (наукові доповіді) – виконуються відповідно до тем, рекомендованих кафедрою. За погодженням з викладачем студент може виконати курсову роботу (наукову доповідь) за будь-якою темою з аграрного права.

Обсяг курсової роботи (наукової доповіді) – один друкований аркуш (23-24 с формату А4 рукописного тексту). Вона має бути виконана акуратно і грамотно, державною мовою, написана від руки. Сторінки нумеруються. У кінці ставиться підпис автора і дата.

Правила оформлення курсової роботи (наукової доповіді) наведені нижче:

1) на титульному листі вказуються: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний Університет “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”, кафедра земельного та аграрного права, назва теми, прізвище та ініціали автора роботи із зазначенням факультету, курсу та номера академічної групи, відомості про наукового керівника, рік написання роботи;

2) після титульного листа наводиться план курсової роботи (наукової доповіді). Він має містити вступ, розділи (підрозділи), висновок та список використаних джерел;

3) у всіх випадках використання наукової літератури, а також нормативно-правових актів, матеріалів судової практики необхідним є посилання на відповідні джерела. Вказуються лише фактично використані джерела.

Посилання доцільно вміщувати в кінці сторінки (у виносках), у нижній частині роботи, застосовуючи або наскрізну нумерацію посилань (послідовно для всього тексту роботи) або їх нумерацію для кожної сторінки окремо (роздільна нумерація). Можлива нумерація посилань окремо і по кожному питанню теми.

При посиланнях на законодавчі акти необхідно наводити їх повну офіційну назву та джерело опублікування (*напр.*: Про фермерське господарство: Закон України від 19 черв. 2003 р., № 973-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363).

При цитування работ учених (тобто дослівно) текст треба брати в лапки й вказувати прізвище й ініціали автора, а у виносці – назву книги, місце, де вона видана, назву видавництва, рік видання і сторінку (*напр.*: Долинська М.С. Фермерські господарства України: землекористування, порядок створення, діяльність та припинення діяльності / М.С. Долинська. Сер. “Юрид. радник”. – Х.: Страйд, 2005. – С. 88).

Якщо використовуються статті окремих авторів, необхідно вказати прізвище та ініціали автора (авторів), а у виносці джерело, де надрукована стаття (книга, збірник), рік видання, номер джерела, сторінку (*напр.*: Єрмоленко В. Правове положення приватно-орендних сільськогосподарських підприємств / В. Єрмоленко // Підприємництво, госп-во і право. – 2005. – № 1. – С. 48-51).

При кількох посиланнях на одне джерело на одній і тій же сторінці, якщо вони розташовані послідовно, достатньо, не повторюючи його назву, написати: “Там же. – С. ...”. (*напр.*: 1) Шелестов В.С. Предмет і система аграрного права: Конспект лекції / В.С. Шелестов. – Х.: Укр. юрид. акад., 1994. – С. 7; 2) Шелестов В.С. // Там же. – С. 8).

Якщо в роботі цитується одна і та ж книга або стаття одного й того ж автора, то можна, не повторюючи її назви кожного разу, обмежитися прізвищем та ініціалами автора з вказівкою: Вказ. твір або Вказ. пр. – С. ... (*напр.*: Абова Т.Е. / Вказ. твір. – С. 77).

У тих випадках, коли думка автора наводиться лише у переказі, то перед назвою джерела або прізвища автора ставлять скорочену вказівку “Див.” *напр.*: (Див.: Янчук В. Аграрно-господарче право – навчальна дисципліна / В. Янчук // Право України. – 2000. – № 2. – С. 38-42).

4. Наприкінці роботи необхідно навести список фактично використаної літератури, нормативного матеріалу та судової практики. Список літератури слід оформлювати за встановленими правилами, а саме:

1) спеціальна література подається в алфавітному порядку із вказівкою загальної кількості сторінок (*напр.*: Козырь М.И. Аграрное право России: проблемы становления и развития. – М.: Право и государство, 2003. – 208 с.);

2) нормативно-правові акти подаються в алфавітному порядку із зазначенням дати їх прийняття та номера, а також джерела.

Належним чином оформлена робота здається до лабораторії кафедри.

Перед захистом курсової роботи (наукової доповіді) слід попередньо ознайомитися із зауваженнями рецензента і підготувати відповіді на них. Захист курсових робіт (наукових доповідей) відбувається, як правило, на засіданні студентського наукового гуртка. Під час захисту студент зачитує повідомлення про основні положення роботи, зроблені ним висновки та відповідає на запитання викладача (членів комісії кафедри). Остаточна оцінка визначається не тільки за змістом роботи, а й за результатами захисту. Підсумки захисту всіх курсових робіт (наукових доповідей) обговорюються на засіданнях кафедри. Кафедра може рекомендувати роботу для участі у конкурсі студентських наукових робіт.

За виконання усіх вимог щодо написання курсової роботи (наукової доповіді), за результатами її захисту на засіданні студентського наукового гуртка студент отримує від 8-ми до 14-ти балів.

Р е ф е р а т виконується з конкретних питань аграрного права. Тема його погоджується з викладачем.

Орієнтовний перелік тем

1. Представники науки аграрного права.
2. Закон України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві” як джерело аграрного права.
3. Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” як джерело аграрного права.
4. Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора

економіки” від 3 груд. 1999 р., № 1529/99 як джерело аграрного права.

5. Правове регулювання сільського (зеленого) туризму.
6. Правові засади сільськогосподарської дорадчої діяльності.
7. Правове регулювання діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції.
8. Правове регулювання ринку зерна в Україні.
9. Правові засади органічного виробництва у сільському господарстві.
10. Правове забезпечення державної підтримки аграрних товаровиробників.
11. Правове регулювання організації та діяльності підсобних виробництв і промислів у сільському господарстві.
12. Аграрна та земельна реформи в Україні: правові засади.
13. Правове регулювання виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції.
14. Правове забезпечення племінної справи у тваринництві.
15. Правове регулювання виробництва молока та молочної продукції в Україні.
16. Правове регулювання бджільництва в Україні.
17. Правові засади насінницької діяльності в Україні.
18. Правове регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві України.
19. Правове становище Аграрного фонду України.
20. Сталий сільський розвиток (розвиток сільських територій) як інститут аграрного права.
21. Аграрна біржа як суб'єкт аграрного права.

Обсяг реферату – не менше 10-ти с формату А4 кожний. При його написанні слід використовувати не менше 5-ти джерел переважно наукового спрямування. Реферат має бути написаний від руки.

Реферати можуть заслуховуватися під час практичних занять, за виконання усіх вимог щодо їх написання студент отримує від 4-х до 7-ми балів, кількість яких може зменшуватися у разі неохайного оформлення, неповного врахування вимог

щодо його виконання, зокрема, щодо обсягу, кількості використаних джерел.

Наукова стаття виконується за актуальною проблематикою студентом під керівництвом викладача. Тема погоджується студентом із викладачем.

Структура наукової статті має відповідати вимогам п. 3 постанови Вищої атестаційної комісії України “Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України” від 15 січня 2003 р., № 7-05/1, зокрема стаття має містити такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Обсяг наукової статті має становити від 6 до 12 с формату А4, наприкінці обов’язково наводиться список використаних джерел. Стаття має містити пропозиції з удосконалення теоретичних положень аграрного права або ж аграрного законодавства України.

Наукові статті публікуються у фахових та інших наукових виданнях. Якщо стаття істотно доопрацьована викладачем, вона може публікуватися у співавторстві.

За виконання усіх вимог щодо написання наукової статті студент отримує до 14-ти балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного оформлення наукової статті, неповного врахування вимог щодо її виконання, неопублікування.

Написання тез наукової доповіді проводиться за тематикою аграрного права, погодженою студентом з викладачем, і готуються згідно з вимогами, визначеними організаційним комітетом відповідної наукової (студентської, молодих учених) конференції. Як правило, їх обсяг становить не більше 4-х с формату А4. Тези мають містити пропозиції з удосконалення теоретичних положень аграрного права або ж аграрного законо-

давства України; публікуються у збірнику тез за результатами виступу студента на науковій конференції. В разі істотного доопрацювання їх викладачем можуть публікуватися у співавторстві з ним.

За умови виконання усіх вимог щодо написання тез і виступу на науковій конференції студент отримує до 12-ти балів. Кількість балів може зменшуватися через неохайне оформлення тез, неповного врахування вимог щодо їх виконання та якщо студент не виступав на науковій конференції.

Складання тематичних кросвордів – здійснюється студентом за однією або за декількома темами з аграрного права та погоджується з викладачем.

Орієнтовний перелік тем

1. Предмет і система аграрного права
2. Джерела аграрного права.
3. Аграрні правовідносини.
4. Суб'єкти аграрного права.
5. Державно-правове регулювання сільського господарства.
6. Правове становище сільськогосподарських кооперативів.
7. Правове становище фермерських господарств.
8. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
9. Правове становище державного (комунального) сільськогосподарського підприємства.
10. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності аграрних товаровиробників.
11. Правове регулювання використання майна сільськогосподарськими підприємствами.
12. Правове регулювання здійснення аграрними товаровиробниками окремих видів сільськогосподарської діяльності.

До тематичного кросворду можна включати як законодавчо визначені терміни, так і терміни, запропоновані в аграр-

но-правовій доктрині. Кросворд має містити не менше ніж по 20 термінів з аграрного права по вертикалі та по горизонталі. Тематичний кросворд має бути написаний від руки.

При дотриманні усіх вимог щодо складання тематичного кросворду студент отримує від 4-х до 7-ми балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного оформлення, неповного врахування вимог щодо виконання, зокрема, складення тематичного кросворду з меншою, ніж рекомендована, кількістю термінів.

Розробка схем, таблиць – форма індивідуальної роботи студентів, яка здійснюється у вигляді складання та креслення схеми або таблиці на підставі аналізу чинного законодавства та аграрно-правових джерел.

Ця робота здійснюється студентом за однією з тем навчальної дисципліни “Аграрне право” за погодженням з викладачем.

Орієнтовний перелік тем

1. Джерела аграрного права.
2. Суб'єкти аграрного права.
3. Державно-правове регулювання сільського господарства.
4. Правове становище сільськогосподарських підприємств: порівняльний аналіз.
5. Правове становище сільськогосподарських кооперативів.
6. Правове становище фермерських господарств.
7. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
8. Правове регулювання державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Схеми, таблиці оформлюються від руки, обсяг – 1-2 с. Схема, таблиця повинна давати уявлення про існуючі взаємозв'язки між окремими її елементами.

За виконання усіх вимог щодо складання схем (таблиць) студент отримує від 4-х до 7-ми балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неохайного їх оформлення, неповного врахування вимог щодо виконання.

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АГРАРНЕ ПРАВО”**

(відповідно до вимог ECTS)

для студентів V курсу

Укладачі: УРКЕВИЧ Віталій Юрійович,
КОРНІЄНКО Валентина Миколаївна

Відповідальний за випуск *М.В. Шульга*

Редактор *В.В. Арнаутова*
Комп'ютерна верстка *А.В. Старжинської*

Поза планом

Підп. до друку 07.03.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,43. Облік.-вид. арк. 0,82. Вид. № 87.
Тираж 200 прим. Зам. № 4203. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.